

1193

1919

37193

BELGRAISKI BISER

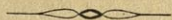
Rakitniški ustane, zažuga mojemu možu
dide skrivaj iz ograde."

aložil in prodaja Anton Turk, knjiigar, Ljubljani.

24.13

34193

Belgrajski biser.

Povest iz starih dni.

Spisal slovenski mladini

Vitoj Jelenc.

030043929

V Ljubljani 1905.

Založil in prodaja Anton Turk, knjigar.

Tiskala Zadrúžna tiskarna.

I. Babičina povest.

Zadnji žarki zahajajočega solnca so razsvetljevali lepi grajski vrt na Skali.

Plameneči utrinki plavajoče oble so zlatili s svojo lučjo streho mogočnega gradu, da se je svetlikala ter sedaj in sedaj preminjala svojo barvo.

Pod širokovejnim kostanjem na dvorišču, pred vhodom na vrt, sta sedela na klopi ob mizi stara gospa in mlad jedva osemnajstletni mladenič.

Častito in ponosno obličje stare, že popolnoma osivele gospe je pričalo, da je plemenite rodbine. Mladenič pa je imel poteze na obrazu, ki so kazale plemenitost in junaštvo.

Zamišljeno je sedela gospa in sanjavo zrla predse v daljavo — v poletni večer.

„Babica, kaj ste tako žalostni, da nič ne govorite?“ vpraša mladenič staro gospo, svojo babico.

„O ljubi Vladimir,“ odvrne babica in poljubi vnuka na čelo, „spomnila sem se spet svoje preteklosti. — Veliko sem pretrpela na svetu! Ko sem gledala tebe, sem se spomnila svojega izgubljenega sina Stanislava — tvojega strica —.“

„Babica, večkrat ste mi že omenili o izgubljenem sinu Stanislavu, tudi oče mi je pravil o svojem bratu, a gotovega ne vem. Babica povejte mi vse — rad vas bom poslušal —.“

„Pozno je že —.“

„Ne, ne! Večer je dolg, oče ima še tako opravka — povejte —.“

„Naj bo — srce mi krvavi, če se spomnim onega najnesrečnejšega trenutka v svojem življenji. Poslušaj —.“

Vladimir se je naslonil na drevo in

zrl nepremično v babico, ki mu je jela pripovedovati o svojem izgubljenem sinu.

Pripovedovala je: „Graščaki na Skali in gospodarji bližnega, tebi znanega Rakitniškega gradu, so živeli od davnih časov v prepirih in v sovraštvu. Nè vem, kdaj se je pričel ta razpor; a to vem, da se je i moj oče vedno prepiral z Rakitniškim. To sovraštvo je prikipelo do vrhunca za življenja mojega moža. Bile so velike viteške igre, udeležila sta se jih tudi moj mož in sedanji graščak Rakitniški. — Ta je podrl mnogo vitezev na tla. Vse ga je hvalilo radi njegove moči. To ga je prevzelo, in jel je klicati vse pričujoče viteze na boj. Moj mož, ki je sovražil Rakitniškega, se ojunači, oboroži se dobro in zasede konja ter zajaše v ograjo. Zaničljivo ga sprejme nasprotnik, vname se mej njima boj. Po kratkem boju se izpodtakne Rakitniškemu konj; moj mož porabi priliko in ga vrže iz sedla. Rakitniški vstane,

zažuga mojemu možu in odide skrivaj iz ograje. Glasna pohvala mu je donela od vseh strani, in prisotne gospe so mu obešile okolu vratu verižico, katera je še zdaj v moji lasti.

Rakitniški je obljubil večno sovraštvo naši rodbini in iskal je vsake prilike, da se maščuje.

Kmalu je našel priliko.

Takrat so jele groziti divje turške tolpe. V največji nevarnosti so bile naše dežele, slovenske in hrvaške. Nič ni bilo varno pred njimi, čez noč so pridrli v deželo in jo opustošili, prebivalce deloma pobili, deloma pa odpeljali v sužnjost.

Lepo in zadovoljno smo živeli na našem gradu. Sovraštvo rakitniških nas ni motilo. — A kakor se na jasnem nebu v poletju prikaže nevihta, ki uniči vsa žitna polja delavnemu kmetovalcu, tako se je zgodilo tudi pri nas.

Bilo je o mraku lepega poletnega dne. Jaz, mož in mladi Stanislav smo se izprehajali po grajskem vrtu v dolenjem koncu. Mož je bil nekako otožen in potrtn. — Na moja vprašanja je odgovarjal tiho in kratko. —

Zaman sem se trudila, da bi ga razveselila. Slednjič ga vprašam:

„Ljubi soprog, razodeni mi, kaj te teži. Bodi odkritosrčen!“

On me žalostno pogleda in odvrne: „Uboga domovina! Krasne poljane, divni gozdi in ve nebotične gore — zrem vas zadnjič. — Jutri boste groblje, opustošene puščave, na katerih bodo gnezdili krokarji. Turški krvoloki so pridrli v deželo, nihče se jim ne stavi v bran, brez ovire dero naprej, za sabo pa puščajo krvavi sled.“ —

Šli smo zopet tiho naprej — Stanislav se je igral in letal po trati. — Stemnilo se je že. Moža opomnim, da se bo treba vrniti in pokličem Stanislava. —

V tem trenutku se začuje rezek žvižg. — Prestašena se ozrem in zagledam, kako neki mož drži malega Stanislava in usta mu je zamašil. —

Ko moj mož to zagleda, potegne meč in plane na roparja — z enim udarcem ga pobije na tla in zgrabi Stanka —

Toda zdaj plane iz grmovja cela četa. Moj soprog prestrašen zavpije:

„Gorje, Turki!“

V grmovju se nekdo glasno zasmeye in vun stopi — Rakitniški. — Soprog vzklikne:

„Ha, to je tvoje delo — Rakitniški! Nad nedolžnim otrokom se maščuješ — poizkusi z mano meč —.“

Potegnila sta meče in se začela bítí. — Nakrat se zaleti od zadaj neki Turek, in zasadi mojemu možu bodalo v hrbet. Ta zavpije „Junaštvo“ — in omahne.

Zdaj zopet zgrabijo malega Stanislava izginejo z njim v temno noč. — Planila

sem k možu in jela klicati na pomoč; kmalu so prihiteli vojaki. — Odnegli so moža v grad. — Preiskali so ves vrt, a niso našli nič. — O Stanislavu ni bilo sledu. — Izgubljen je bil za vedno. —

Soprog se je kmalu zavedel, sedela sem pri njem. — Nakrat zadoni pred gradom velikanski hrup. Sluga priteče v sobo — in preplašen naznani:

„Krščanska vojska se bije pred gradom s Turki. Hoteli so napasti naš grad — a kristjani so jih prestregli.“ —

„Kristus — Alah!“ je donelo spodaj — stopila sem vun — Moj Bog — Turki beže. Do neba je donelo veselje kristjanov. Podili so vojsko od gradu do turške meje in so rešili deželo. —

Svojega Stanislava nisem videla več. — Stara sem že, a še vedno prosim Boga, da ga vidim še kdaj na svetu.

Moj mož je sicer okreval, a kal smrtni bolezni je nosil v sebi.

Dve leti po tem je bil rojen tvoj oče.
Isti dan, ko smo krstili tvojega očeta,
je umrl moj mož — tvoj ded.“

Babica preneha.

Nemo zre v večerni svet, v duši se
ji pa povajajo misli na nekdanje dni. —
Njeno dušo razjeda bol — žalost nad izgubljenim sinom. —

Vladimira pa posili solza in molče
zaplače. Zasmilil se mu je nesrečni stric.

Babica se predrami iz misli in reče:

„Pozno je že! Pojdiva, da naju ne
bodo čakali.“

Počasnim korakom se napotita v grad.

Na nebu pa posije blede luna in z
medlim svitom osvetljuje tiho naravo.

II. Pred Belgradom.

Minilo je pet let po prvem dogodku. Bilo je leta 1789. v mesecu kimovcu pred beligrajskimi zidovi.

Avstrijski junak Gideon Lavdon je stal s svojo vojsko pred Belgradom.

Taisto, kar se je pred 72. leti posrečilo Evgenu Savojskemu, da je namreč odstranil raz Belgrada polumesec in ga nadomestil s križem, je hotel poizkusiti tudi Lavdon.

Belgrad je bil od leta 1717. v turški oblasti. V močno utrjeni trdnjavi na sotočju Save in Donave je gospodoval ošabni turški namestnik Osman paša. Prezirljivo se je oziral na oblegalce in v duhu snoval misel, kako ga bo odlikoval sultan, ko

odpodi od Belgrada krščansko vojsko. Smejal se je oblegalcem, ki so se po njegovi misli zaman trudili, da bi osvojili njegovo stolico.

A drugače je mislil Lavdon.

Junaštvo in navdušenost za sveto stvar navdajalo mu je junaško srce z bojaželnostjo, in v duhu je gledal čas, ko bo zavihral nad beligrajsko trdnjavo ponosno avstrijski orel.

Začetkoma vojske je vodil oblego sam cesar Jožef II. A v nezdravem ondotnem podnebjju si je nakopal bolezen in se moral vrniti na Dunaj. Poveljstvo pa je izročil generalu Lavdonu. Kako je čislal cesar tega junaka, izprevidi se iz pisma kate-rega mu je pisal. V kimovcu l. 1789. je namreč prišel pred Belgrad cesarjev nečak mladi Franc — poznejši cesar Franc I. — da se navadi bojnega življenja. Lavdonu pa je Jožef II. pisal, da svojemu

ljubemu nečaku ne more preskrbeti boljšega mojstra kakor njega.

Ker takrat Avstrija ni imela stalne vojske, zbralo se je pred Belgradom veliko prostovoljcev.

Večinoma so bili Hrvati in Slovenci, ki so hoteli maščevati krivice, katere so Turki zadali njih dedom in pradedom. Srca vseh prostovoljcev so gorela v srdu do teh opustoševalcev lepe slovenske domovine.

Med temi prostovoljci je bil tudi mladi Slovenec Vladimir iz Skale. Vladimir je bil najstrašnejši nasprotnik Turkov. Saj je imel zato dovolj vzroka! K boju, k maščevanju ga je silila žalostna usoda strica Stanislava.

„Vojskovodja,“ prosil je vedno Lavdona, „pusti me, da vedno stojim v prvih vrstah, in mi tako podaj priliko, da pridem nevernikom do živega.“

Lavdon se je smehljal in mu velel: „Naj bode! A paziti moraš nase, jaz bi ti ne svetoval priti Turkom v pest. Ne vem, kako bi se ti godilo v njih rokah, saj veš, kako te črtijo.“

„O, naj me le,“ odvrne Vladimir, „tudi jaz imam dovolj vzroka, da črtim te sovraže iz dna koprneče duše. Ti so zadali naši hiši nesrečo, katere nikdar ne pozabim.“

Lavdon pogleda Vladimira vprašaje: „Kaj je bilo toli hudega?“

Vladimir pove vojskovodji vso dogodbo, katero je slišal od ljubljene babice.

Lavdon ga potrka po rami in reče: „Sedaj razumem, mladi Slovenec, zakaj tako črtiš Turke. Prav imaš! Hrepenenje, da bi povrnil kletim sovražnikom to, kar so storili tvoji rodbini. Hrepenenje, ki se združi s sovraštvom do nevernikov in z ljubavjo do domovine, to te bo dovedlo do zmage. To ti bodi geslo v boju!

Potrudi se, Vladimir, kmalu se navalimo na trdnjavo, glej da prideš v tabor z ugrabljenim konjskim repom.“

Vladimiru zažare oči in navdušen vzklikne: „Da, vojskovodja! to hočem in moram storiti.“

Ločita se in odideta vsak na drugo stran.

Mlademu Slovencu iz Skale se je kmalu ponudila prilika.

*
* *

Dan 30. kimovca je odločil Lavdon za splošni napad na Belgrad. Pogumno, da z nekako divjostjo se je navalila krščanska vojska na sivo zidovje. Kroglice so padale kakor toča poletnega dne. Nad šestdeset topov je bljuvalo smrtonosni ogenj in razdiralo zidovje. Turki so se morali umakniti.

Svečana tihota je zavladala po bojišču. Naenkrat nastane velikansk polom v trd-

njavi. Slovenec Vega je razstrelil smodnišnico v trdnjavi. Oglušujoč grom je zadonel po vsem bojišču. Lavdon opazi zbeganost mej Turki in napove nov naskok. V štiri oddelke razdeljena vojska dere naprej. Turki opazijo nevarnost in se postavijo krepko v bran. Kristjani se jamejo umikati, a Lavdonov klic: „Naprej, otroci! jih vzpodbudi k novi hrabrosti in k novemu naskoku. Čete grenadirjev dero z bajoneti naprej in v njih vrstah zaori gromoviti klic: Živel naš oče Lavdon!

Na enem delu so Avstrijci prodrli skozi razdrto zidovje v predmestje. Turki so se večinoma umaknili v mesto in mestni grad. Raz mošejo Murada je kmalu padel polumeseč, in na njej se je zabliščal križ in zaplapolala avstrijska zastava.

Najhujši boj se je vnel pri „novih vratih“. Tam je vodil Turke star mož s sivo brado: Ibrahim aga. Z eno roko je vihtel ostro nabrušeno sabljo, v drugi pa

je držal samokres ter streljal na prodirajoče čete. Mogočna njegova povelja so bodrila Turke, in avstrijske čete se jamejo umikati. Navdušenejše dero Turki za umikajočimi se.

Kar prihiti Vladimir.

Prihod mladega junaka zopet ohrabri Avstrijce. Obrnejo se in navalé na Turke.

Vladimir napade starega Ibrahima. S sabljo mu izbije iz rok samokres. Ibrahim ugrabi blizu stoječemu Turku velik konjski rep in ga zmagonosno vihti v zraku.

Mladi Slovenec ugleda zmagalno znamenje v Ibrahimovi roki. V trenutku se spomni obljube, dane Lavdonu. V srcu se mu vzbudi nepremagljiva želja, da se polasti velicega repa.

Urno se zavihti proti Ibrahimu, v desnici sabljo, z levico pa hoteč iztrgati znamenje.

Stala sta si nasproti dva hrabra vojaka, Ibrahim in Vladimir. Prvi star s

sivo brado, s srdom na kristjane, drugi pa mladenič v najlepši dobi svojega življenja, mladenič, čegar srce je hrepenelo po boju za domovino in po maščevanju.

Toda mladi junak je bil topot preveč predrzen! Ni se menil za velikansko nevarnost, slepo je hitel naprej. Že je stal blizu Ibrahima. Ta je spoznal njegov naklep. Ko se mu Vladimir približa, se Ibrahim obrne in pohiti naprej. Vladimir za njim. V tem trenutku pa priskoči mlad plemenit Turek, ga zgrabi zadaj za roke, vrže ga na tla, drugi Turki pa priskočijo, mu zveže roke in ga odneso v trdnjavo.

Spodaj pa je divjal obupen boj. — Bili so se s tako hrabrostjo, da niti zapazili niso, da je bil Vladimir ujet.

Niso se menili za padle, hrabro so drli naprej. — Turki so se umaknili. Do večera je zasedla avstrijska vojska vse predmestje od Novih do Sebaških vrat.

Velikansko število mrtvih Turkov je pokrivalo bojišče. Ležali so na kupih, le tu pa tam se je čulo tiho ječanje ubogih ranjencev po širni planjavi; gori pod oblaki pa so krožili krokarji, ki so leteli na pašo. —

Tudi kristjanov je mnogo padlo v boji za sveto stvar.

Še več pa jih je izgubilo svojo zlato svobodo. Zdihujejo v temnih ječah belgrajskih. Med njimi je tudi mladi Slovenec, Vladimir iz Skale.

III. Belgrajski biser.

Predno nadaljujemo dogodke svoje po-
vesti, omenimo naj nekaj črtic o zgo-
dovini Belgrada. Na tem mestu se je dvi-
gala — kot na važni vojaški postojanki —
že za časa Rimljanov imenitna trdnjava. Ko
so prišli v enajstem stoletju sem Slovani,
so imenovali to mesto Belgrad (beli grad).
Ob prihodu Ogrov so se ti polastili trd-
njave. Imeli so do l. 1521. mesto v svoji
oblasti. Takrat si ga je osvojil sultan
Soliman na poti proti Sigetu. 167 let je
ostala trdnjava v turških rokah. Kristjani
so ga hoteli večkrat priboriti, a zaman.
Slednjič se je l. 1688. posrečilo bavarskemu
izborniku Maksu Emanuelu, da si je po
dolgem obleganju osvojil mesto. A le dve
leti je bilo mesto v rokah kristjanov; vezir

Köbrilja si ga je osvojil l. 1690. Toda princ Evgen Savojski si je l. 1717 po sijajni zmagi zopet osvojil mesto. Ali cesar avstrijski je l. 1719. sklenil s Turki mir in jim nanovo prepustil trdnjavo.

L. 1789. je bila naloga Lavdonu, da si osvoji Belgrad. Tu je stoloval mogočni Osman paša, ki je zapovedoval veliki posadki. Mogočno in samozavestno je vladal, kakor kak vsemogočni sultan. Imel je v svojem dvoru mnogo plemenitih Turkov, ki so mu bili zvestovdani. Zgodovina nam imenuje vsa njihova imena. Najznamenitejši so bili: Ibrahim aga, poveljnik janičarjev; Emir aga, mestni zapovednik; Almed Effendi, poveljnik topničarjev; Jusuf aga, pašin zakladničar; Addi aga in še veliko število drugih paš!

Najboljša prijatelja na dvoru sta bila Ibrahim aga in mladi Emir aga, ki je ujel Vladimira. Srčna ljubezen je vezala ta dva agi. Saj ju je vezala lepa vez, cvetlična

vez. Ta vez je bila lepa Selima, mlada, edina hčerka Ibrahimova, kras belgrajske trdnjave.

Že v zgodnji mladosti ji je umrla mati, katere ni nikdar poznala. Vzgajala jo je stara dojka Fatima.

Stari Ibrahim jo je ljubil in čuval kakor zenico svojega očesa. Kar je poželelo njeno srce, vse ji je ugodil stari oče.

Edina želja starega Ibrahima je bila, da bi se Selima poročila z Emirjem.

Resno, sanjavo je ležala mlada Selima v svoji sobi. — Hladnokrvno je zrla dol na bojišče. — Ni ji mar — kakor, da bi bila to le igra, a ne boj za obstanek in njeno usodo. Komaj je slišala vzklike vrstnic, ki so bile z njo v sobi, in pri vsakem strelu so vztrepetale in ihté prosile Alaha pomoči.

Odpustila je vse prijateljice in je ostala sama v sobi.

Vstala je raz ležišče; poteze nežnega obraza so se ji zjasnile. Izza velicega zastora je vzela kristalno ogledalo.

Pogledala se je vanje.

Ogledalce ji je kazalo deklico črnih oči in las, bitje redke prikupljivosti in lepote. Obleka iz vijoličaste svile je obdajala njeno nežno telesce. Okoli vratu je imela nanizane drage bisere. Z zlato zapenjačo je imela na prsih pripeto rdečo rožo, a lepoto in rdečico te rože pa so prekašala rdeča in nežna lica lepe orijentalke.

Smehljaje je obrnila pogled od te slike, ozrla se je na malo, z diamanti obrobljeno slikico, ki ji je visela na vratu. Bila je podoba Emira.

Sramežljivo je obrnila oči od slike. Srce ji je močno utripalo, a ni razumela zakaj!

Akoravno se je pogosto smehljala ob njegovi desnici, ko jo je učil, kot sin bele

Hrvatske, hrvatske pesmi, katerih je veliko znala, in je tudi deloma bila zmožna hrvaščine. A čutila ni ničesar, ko sta se pogovarjala o bližnji poroki, srce ji je bilo mirno.

Tudi zdaj je bila zamišljena in je zrla sanjavo naprej. —

Iz misli jo predrami hrup na hodniku.

„Ni li to Emirov glas?“ — Selima prisluškuje — „Da, to je oni,“ tiho zašepeče.

Govoril je razburjeno, odgovarjal mu je čist možki glas, bil ji je neznan. Ker sta govorila v mešani hrvaščini in nemščini, jih je deloma razumela. Krepko je odgovarjal neznanec. Njegov pogum je vzbudil Selimi radost.

Tiho se splazi do vrat, ki so vodile iz krasnih soban na pusti hodnik, v katerem so bile zloglasne ječe za vojne ujetnike — kasenate; natihoma odpre vrata in pogleda na hodnik.

Zagledala je Emira in z njim mladega, lepega mladeniča v obleki avstrijskega častnika, čegar lepe, enakomerne poteze so ji kazale toliko junaštva in bojaželjnosti, da se ji je v srcu vzbudilo spoštovanje do tega neznanca. Ni se menil za rano, katero je prejel v boju na čelo, iz katere je še kapljala temnordeča kri.

Ponosno je stal pred svojim sovražnikom in ga meril od nog do glave.

„Ti si sedaj moj ujetnik in v mojih rokah“, mu reče Emir zaničljivo, „in vem, da me bo mogočni sultan pohvalil, da sem toli srditega sovražnika Alahu, živega dobil v roke. Varuj se naše jeze! Le pod enim pogojem si prost: Postani Mohamedan in —.

Vladimir, ta je bil ujetnik, se zgane in zavpije razdražen: „Molči lopov! Ne govori dalje! Da, ti si odpadnik! Ti si sin Hrvatske matere! A zatajil si jo, zatajil svoj narod, svojega kralja, svojo vero!

Postal si Turek in v tej sužnosti prijatelj Osmanov. A ne misli, da kdaj učinim isto jaz! Raji sem ujetnik v vaših kasenatah, raje umrem najmučnejše smrti, kakor da postanem izdajnik svoje vere, kakor podla izdajica svojega naroda, svojega kralja kakor ti!

„Molči, pes!“ zakliče razjarjeni Emir.

„Da, dolgo že nisi slišal resnice, a zvedi jo iz ust svojega ujetnika, in ta resnica naj te boli.“ —

Emir se zgane, oči mu vzplamte srda, prsi se mu visoko dvigajo, iz nožnice potegne sabljo in jo zavihti nad glavo ujetnikovo — še trenutek — in Vladimir bi bil postal žrtva svojega ponosa in svoje neustrašenosti — v tem usodnem trenutku se odpro vrata in na hodnik stopi Selima.

Njen prihod je preprečil Emirov namen.

Emir potisne meč v nožnico, poteze njegovega obraza se zjasne. Spomni se, da jeza ne krasi človeškega obraza. — Urno namigne, dva sužnja primeta Vladimira in

ga odpeljeta, pri izhodu pa se ozre Slovenec na Selimo in ji pomigne z glavo v slovo in zahvalo.

Selima to opazi. Srce ji začne močneje utripati, nepremično obstoji na mestu in zre za odišlim. — Emir ji poda roko in jo odpelje iz temnega hodnika v sobano, odkoder je prišla.

Emir je postal iz krvoločnega jastreba krotki golob, ki se je laskal s sladkimi besedami — „belgrajskemu biserju!“

IV. Tolažnica.

Pročemu dnevu je sledila mrzla mirna noč. Boj je ponehal — ni se več slišalo gromenje topov — le tu pa tam je bilo čuti zdihovanje ranjencev in umiranje padlih.

Gori nad oblaki pa je plula blede luna, kakor da bi se ne bilo zgodilo nič.

V svoji sobi je ležala na svilenem naslonjaču Selima. — Pozno je že bilo, a zaspati ni mogla. Kolikorkrat je zatisnila oči, je videla pred sabo mladega ujetnika. Ni mislila na Emira, pred duhom ji je plaval Vladimir, katerega je Emir brezčutno vrgel v kasenate. — Nihče mu ne hladi pekočih ran, brez pomoči leži v temnih prostorih.

Srce mlade Turkinje jame krvaveti. Saj se lepa Selima ni odlikovala le po svoji telesni, ampak tudi po duševni lepoti, po usmiljenju in dobrodušnosti. Često sta jo vodili ti čednosti v temni noči tjadoli v kasenate, kamor ste nesli krepčil in zdravil ubogim ujetnikom. A do nikogar se mladi Selimi ni vzbudilo toliko sočutja kakor sedaj do tega Slovenca.

Obraz tega ujetnika jo je živo spominjal na sliko, katero je nosila na vratu. Dal jo ji je oče, ki ni vedel, odkod jo je dobil, vedel je samo to, da jo je nosil že dolgo okolu vratu, pozneje jo je dal obešeno na svileni niti Selimi.

Selima potegne raz vrat in jo opazuje in primerja poteze mladeniča na sliki in ujetnika. Našla je veliko podobnost.

Zaspati ni mogla; hitro vstane raz ležišče, na obraz si dá, po tamošnji navadi, temen pajčolan, in pokliče dojko Fatimo.

„Pojdi z mano v kasenate, da poneseva zopet krepčil in potolaživa ubožce. Zvedela sem, da danes tam straži stari Simur in ta mi bo rad odprl vrata do ječ. Fatima vzame košarico, pa skrivoma odideta po hodniku.

* *
* *

Malo časa potem je stala Selima v celici mladega Slovenca; Fatimo pa je pustila zunaj na straži.

Spretno je obvezala rano in mu dala krepčilne pijače. —

Vladimir ni mogel videti obličja svoje dobrotnice, a slutil je, da je to ono bitje, ki ga je rešilo smrti.

Selima pa je nepremično zrla na blede Vladimirjevo obličje in čimbolj ga je opazovala, tem večja se ji je zdela podobnost z njeno sliko. S tresočim glasom ga odgovori hrvatski:

„Ti si Slovenec, ki nas smrtno sovraži!“

Vladimir ne odgovori ničesar, molči, a misli si: Da, sovražim vas, a tebe ti moj rešilni angel, ti moja dobrotnica, tebe ne smem, ne morem sovražiti! Jako čudno se mu je zdelo, da govori Turkinja hrvatski.

Selima reče dalje: „Tudi mi vas sovražimo, a tebe ne morem sovražiti, ker si ranjen. — Smiliš se mi, in tako rada bi te rešila, a sem le slabotna deklica.“

Vladimir vzdihne: „Ne, ne, ti me ne moreš rešiti — ti bi tudi ne smela priti sem v ječe; gotovo delaš skrivaj!“

Selima hitro odgovori: „Da! Oče in Emir bi bila gotovo zelo huda, ko bi to zvedela. —

Vladimir jo vpraša: „Kdo je tvoj oče?“
„Ibrahim aga.“

Vladimir tiho ponovi to ime. — Krvolok Ibrahim naj bi bil oče tega nežnega in usmiljenega bitja? Da bi pokrtil svoj duševni boj vpraša: „Jeli Emir tvoj sorodnik?“

Selima se umakne nazaj in nekaj časa molči, potem reče tiho: „Ne!“

Besede njene so bile jezne in skozi odprtine pajčolana se je videlo, da švigajo iz oči pogledi jeze in srda.

„Torej tvoj zaročenec“, šepne mladi Slovenec, in v srcu se mu vzbudi sočutje do tega nežnega bitja, katero sili stari Ibrahim, da bi vzela neznačajnega Emira, ki ga ne mara in ga sovraži. —

Nekaj časa je bilo vse tiho — čuli so se le globoki Vladimirjevi vzdihljaji.

Selima je hotela dati pogovoru drug tek, zato vpraša Vladimira: Emir me je učil hrvatskega jezika, ki je podoben temu, ki ga govoriš ti! Večkrat sem ga vprašala o njegovi domovini, a povedal mi ni ničesar. Povej mi ti, kaka je tvoja domovina, gotovo je lepa!

Vladimiru se vzbudi v duši spomin na krasno slovensko domovino. —

„Da! Krasna, lepa je moja domovina, Ljubim jo nad vse, a nikdar, nikdar več je ne bom videl. — Srce me boli, ko se spomnim svoje domovine. Krasne širne planjave, skalne nebotične gore: to je kras moje domovine. — A tu biva narod, ki je z vso dušo vdan svojemu vladarju, svoji domovini. — Kako ponosno se dviguje naš grad na Skali. — Vsega imam tu dovolj — le nekaj mi manjka in to je gospodinja v gradu — le tega nimam — bisera gradu manjka. —

„Bisera?“ vpraša začudena Selima, „tega nisi še našel v svoji domovini?“

„Ne, nisem ga še našel — a če bi se rešil od tod, nikogar drugega bi ne maral, kakor tebe — edino le tebe!“

Tih vzклик Fatime opomni Selimo, da je treba oditi. —

„Zdravstvuj, mladi Slovenec! Potolaži se, če bo le mogoče, te bom rešila. Zanesi se name in na mojo pomoč?“

Vladimir jo hvaležno pogleda in ji reče: „Hvala ti, rešilni angel moj, nikdar ne pozabim tvoje pomoči! Lahko noč!“

Selima tiho odide. Par trenutkov pozneje je bil Vladimir sam v ječi. Ni vedel, kaj se je godilo par trenutkov prej v ječi, katero je imel prej za tako zapuščeno.

Dolgo časa je stal na mestu, kjer je prej stala njegova tolažnica — bodoča rešiteljica. —

In duh mu je spet splaval v domovino.

Jo bo li kdaj videl? Bo li še kdaj objel svojo dobro mamico, svojega dobrega očeta?

V spominu na svojo domovino sladko zaspi po dolgem bdenji. V snu se mu ziblje pred očmi krasna slovenska domovina in ljubka podoba tolažnice Selime. —

Selima je zrla medtem skozi okno na zvezdnato nebo in mislila na lepo slovensko zemljo in na sina teh lepih krajev, na Vladimira iz Skale.

V. Rešen!

Ze prvega vinotoka l. 17 .. je vprašal Lavdon Osmana, če se mu vda. Sporočil mu je tudi, da je del avstrijske vojske premagal Sevaskier Abdi pašo, ki je hotel Osmanu na pomoč, in njegovo veliko vojsko popolnoma potolkel ali razkropil.

Osman pa ni hotel o podaji slišati ničesar, in njegov vojni svet je sklenil vojno vojevati do konca naj bo že konec kakoršenkoli.

Lavdon pa je hotel še pred poplavjo, kakršno napravi Donava jeseni, osvojiti si trdnjavo in si tako olajšati delo.

Šestega vinotoka je bil zadnji naskok na trdnjavo.

Grozen je bil boj, lahko bi rekli s Prešernom :

„ . . . ne boj, mesarsko klanje.“

Zgodovina pravi, da se ni še nikdar, odkar so iznašli smodnik, tako streljalo, kakor 8. dan vinotoka pri obleganju Belgrada.

Brezštevila krogelj je letelo v trdnjavo, nesoč smrt in pogubo.

Okoli poludne je začelo goreti na več krajih v trdnjavi. A to ni oviralo oblegalcev, brez počitka so se drvili naprej. A tudi Turki so se bili hrabro. Z divjim junaštvom so odbijali vsak naskok.

Noč je še-le razkropila bojevalce. A tudi po noči ni bilo miru. Na obeh straneh so se pripravljali na boj, saj so dobro vedeli, da bo drugi dan odločil.

Kristjani so deloma pokopavali mrtve, deloma pa so popravljali orožje.

Turki pa so popravljali zelo poškodovano ozidje.

S strahom in ob enem z neko radovednostjo so oboji čakali prihodnjega dne.

Na vse zgodaj se je začel boj. Turki so prvi napadli kristjane, a ti so jih odbili in pognali nazaj v mesto. Tedaj so Avstrijci naskočili mesto in bil se je odločilni boj. —

Ženske v trdnjavi so se skrile v spodnje prostore, v kleti, kjer so prosile Alaha pomoči. Prosile so za srečo svojih mož, očetov in drugih sorodnikov.

Tudi Selimo je peljal oče v tako podzemsko sobo, a ona ni hotela ostati tam. Želela in koprnela je, da bi rešila Vladimira. A mučila jo je negotova očetova usoda.

Hitela je vun iz temnih stanic tja gor na mestno ozidje, odkoder je opazovala boj.

Turke je vodil sam Osman. Njemu na strani je stal Ibrahim, ki je vkljub svoji starosti najhitreje poveljeval in prodiral proti Avstrijcem.

Selima je vedno pazila nanj. — Naenkrat zagrne dim Osmana in Ibrahima. Ko se razkadi, ju ne vidi več na onem

mestu. Ko ju še nekaj časa išče z očmi med vrečo množico, zasliši glas: „Ibrahim je ujet!“

Selima vzklikne prestrašena, planiti hoče v vojni metež, a se spomni, da bi bilo vse zaman; spomni se pa Vladimira. Sedaj, ko je izgubila očeta, ji ni bilo več mari za življenje, ni se več bala Emira, katerega je jela sovražiti od onega trenutka, ko je govoril Vladimir o njem tako zaničljivo, saj ga je zval zatajnika vere in odpadnika od domovine.

V splošni zmešnjavi se je Selimi posrečilo priti do kasenat. Straže ni bilo nobene, ker so šli vojaki v boj. Selima je vedela za ključke, naglo jih poišče.

Hitro beži do vrat, ki so držale v Vladimirovo celico. Urno odklene in stopi pred mladega Slovenca. Presenečen skoči Vladimir k nji, a ta mu zakliče: „Pridi, peljem te po hodniku na prosto, od tam se lahko rešiš k svojcem.“

Spodaj se bije odločilna bitka. — V splošni zmešnjavi te ne opazijo. — Ne zamudi nobenega trenutka! Po zmagi naših te ne čaka družega kot gotova smrt! Pri Alahu, slušaj me! beži!“

Vladimir ni vedel, kaj se godi! Nemogoče se mu je zdelo, da bi bil zopet prost, da bi se mogel vrniti k svojcem, bojevat se za vero, dom in cesarja, zdelo se mu je vse kakor sen.

Kaj je nagnilo mlado Turkinjo, da tako skrbi zanj, neznanega kristjana. — Obotavljal se je od veselja, a Selima ga jame zopet siliti:

„Vsak trenutek obotavljanja lahko prepreči najin načrt. Hiti, ako hočeš še kdaj videti svojo lepo slovensko domovino!“

Vladimira je le mučila radovednost, zakaj, da ga izkuša rešiti neznana Turkinja: „Povej, kaj te je nagnilo, da mi odpiraš ječo!“

Selima se zgane in odvrne: „Povem ti resnico: ti imaš tak obraz, ki mi ni znan; a sama ne vem, zakaj drag!“

Sedaj pogleda ono svetinjo na vratu: „Glej, ta svetinja“ Naenkrat nastane zunaj hrup in krik. Selima preneha govoriti, in porine Vladimira skozi vrata.

Vladimir še enkrat vpraša: „Govôri naprej —.“

„Ne, ne! Sedaj ni časa! Nevarnost je vedno večja. Ako naju kdo tu zaloti, sva izgubljena. — Še eno prošnjo imam do tebe, predno se ločiva: Čuj, rešila sem te, obljubi mi, da tudi ti, če ti bo mogoče rešiš mojega starega očeta. Ali mi moreš zaobljubiti?“

„Da obljubim! Prvo moje delo bo, ko pridem k svojcem, da rešim tvojega očeta! Zanašaj se na mojo obljubo —.“

Dalje ni mogel govoriti, ker ga je Selima zopet prijela in vedla dalje proti izhodu po temnem hodniku. Kmalu sta

bila na izhodu. Ko Vladimir zagleda zopet prosto naravo, hvaležno vzdihne.

Blizu izhoda ni bilo nikogar. Vsi so bili pod okopi.

Vladimir pogleda preko okopa. Ravno se je vnel med Avstrijci in Turki hud boj. Pogled na tovariše, ki se bore za domovino, vzbudi se v njem stari ponos, stara nevstrašenost. Obrne se k Selimi in ji reče: „Iti moram! Čuj vojne trombe, kličejo me k dolžnosti. — Zdravstvuj! Hvala ti, da si me rešila; nikdar ne pozabim te dobrote. — Vedno ti bodem hvaležen; tudi ti ne pozabi name! Oče se ti vrne! Zdravstvuj!“

To rekši odpre mala vratca na okopu, stopi vun in plane med svojece. — Ti ga navdušeno pozdravijo in planejo dalje. Kmalu izginejo v bojnem vrvenju. Grozoviti gromi topov se čujejo, trese se vse ozemlje.

Selima stopi izvun vrat pri okopu in zre za rešenim Slovencem; njena ustna

pa šepetajo: „Alah! varuj in čuvaj ga, da reši mojega očeta!“

V tem trenutku začuti v rami pekočo bolečino — pogleda tja na ramo, kri ji kaplja iz rane — zadela jo je krogla. Prestrašena se ozre okoli. —

Ne daleč od sebe zagleda Emira z izstreljenim samokresom v roki. Videl je ves prizor, kako je Selima rešila ujetega Slovenca. Hotel ga je ustreliti, a zadel ga ni.

Tedaj pa je v slepi strasti zgrabil iznova samokres, pomeril na nesrečno deklico — roka se mu strese — sproži, zadel jo je v ramo. Ko zagleda učinek svoje jeze, še bolj zbesni — nič več mu ni za življenje — brez pomisleka plane v vojni metež, kjer kmalu pade smrtno ranjen. —

Selima se omahovaje zopet vrne v podzemeljski hodnik. Rana jo peče — obleka ji je vsa krvava — naprej ne

more več — moči ji pešajo vsled izgube krvi — omahne — pade na tla — in obleži onesvestla na hodniku. —

Svitel solnčni žarek prisije skozi odprta vrata in obkrožuje blede obličje blage Turkinje, nesrečne Selime. —

Spodaj pa je divjal odločilni boj. —

VI. Zmaga.

Vse, kar smo povedali v prejšnem poglavju, se je godilo dopoldne 7. kimavca.

Hrabrost Avstrijcev je bila nepopisna. Vsak vojak je bil junak.

Osman je izprevidel, da mu noben upor več ne pomaga. Izprosi si od Lavdona več-urno premirje, da bi se posvetoval.

Lavdon se je pa pripravil na zadnji naskok. Vsi topovi so bili namerjeni na zidovje, vse vojaštvo je stalo v bojnih vrstah pripravljeno, da prodere v mesto.

Premirje je preteklo.

Lavdon zahteva iznova vdajo. — Vse je napeto pričakovalo odgovora. — Naenkrat zavihra nad mestnim zidovjem bela zastava, v znamenje, da se trdnjava vda.

Gromoviti „hura“ — klici iz avstrijskih vojsk!

Mestna vrata se odpro in iz mesta stopijo trije dostojanstveniki. Eden izmed njih je prinesel na svilnati blazinici mestne ključe. Nekoliko korakov gredo od vrat, potem se ustavijo. Lavdon jim pošlje nasproti tri častnike. Ti so začeli mej sabo pogajanje. Osman se jim poda s temi besedami:

„Ker mogočni Alah zahteva pogostne menjave belgrajskih gospodarjev, mi bi se pa branili, a naša usoda je v Alahovih rokah, zato prepuščamo belgrajsko trdnjavo vam.“

Izprosijo si le prost odhod vsega moštva in vseh onih prebivalcev, kateri ne bi hoteli ostati v mestu pod avstrijsko vlado.

Lavdon vsprejme te pogoje. — Še isti dan jamejo Turki odhajati iz trdnjave. Lavdon pa se jame z celo vojsko pripravljati na vhod v mesto.

Popoldan so pričeli korakati v osvojeno trdnjavo. Na čelu vojske je jahal Lavdon s svojim spremstvom, mej katerim je bil tudi Vladimir.

Vsi so se veselili slavne zmage, le Vladimir je zamišljeno zrl predse v sivo zidovje — mislil na svojo rešiteljico. Nikdar je ne bo več videl. — Bog zna, ali je živa ali mrtva. — Mrtva radi njega; saj se je žrtvovala zanj, spremila ga je do zidovja, kako lahko jo je zadela smrtonosna krogla. — Ne, ne to bi bilo pregrozno.

— — — — —

Med tem so prišli skozi mestna vrata v trdnjavo. —

Žalosten, da grozen je bil pogled na trdnjavo; ne na trdnjavo na te razvaline.

Vse je bilo porušeno — po cestah je ležalo kamenje. Tupatam si videl celo topove krogle. — Vsi stolpi so bili porušeni — hiše so bile razvaline. Osmanov prestolni grad je bil velikanska groblja.

Večerno solnce je pošiljalo svoje zlate žarke na to grobljo, — Z zlatom obrobljene stene so se bleščale v večernem solncu.

V mestu so se razdelili spremljevalci na več oddelkov, da bi pregledali mesto in sporočili vse podrobnosti Lavdonu.

Vladimir se je oddaljil od vseh; bil je silno razburjen. — V samoti je hotel zbrati svoje misli.

Hitel je dalje, da bi, ako mogoče prišel do onega kraja, kjer ga je rešila mlada Turkinja.

Spomni se, da je tam stal mal stolp. — Kmalu obstoji tam, a stolpič je bil porušen. Pregleduje bližnjo okolico in se prepriča, da stoji na mestu svoje rešitve; da stoji na kraju, odkoder se je vrnil v zlato prostost mej svoje tovariše, v boj za cesarja.

Srce mu glasno utripa — spominja se svoje rešiteljice — ni mu mari zmage. O, kako rad bi jo še enkrat videl, kako

rad bi jo še enkrat zahvalil za svojo rešitev.

Saj, ako bi ne bilo nje, bi on nikdar, nikdar ne užival zlate svobode, trpel bi v groznih ječah. Užalosti se, in v očeh mladega junaka se zaiskri solza hvaležnosti, a ob enem solza žalosti, da ne bo nikdar videl svoje blage rešiteljice. —

Solnce je zahajalo. — Visoko do neba so doneli klici kristjanov v veselje zmage. Vladimir se ne pridruži tem klicem, zamišljen sloni ob mestnem zidovju in sanjavo zre na mesto.

Hkrati začuje tiho zdihovanje in ječanje. — Obrne se — vse tiho. — Ozira se na okrog. — V tem zopet začuje tiho ječanje in vzdihe. —

Vzbudi se mu radovednost — gotovo kak ranjenec, potreben pomoči.

Napoti se proti hodniku, odkoder je prišel iz ječe in odkoder se je čulo ječanje. Na hodniku zagleda ležati Turkinjo.

Vladimir skoči k nji in se sklone preko nje. — Tiho vzdikne — okolu vratu ji vidi viseti svetinjo, katero je nosila njegova rešiteljica. — Je li to ona — obličje je imela odgrnjeno, in Vladimir je mogel zreti obličje svoje rešiteljice. Vladimir preudarja: „Gotovo so mislili, da je mrtva, in sorodniki, jki so odpotovali, so jo pustili tukaj.“ —

Tedaj odpre Selima oči. — Takoj spozna preko sebe nagnjenega Slovenca — začudi se temu, hoče skriti svoje obličje, a Vladimir jo zaprosi: „Ah, pusti me, da zrem v obličje svoje rešiteljice, kateri se zahvaljujem za vse, kar imam!“

Selima se izkuša dvigniti in vpraša: „Kje sem? Kako prideš ti sem? Ali nisi ubežal? —“

V tem se nagne, da bi čula gromenje topov in rožljanje mečev — Vladimir hitro ugane njene misli.

Bojnega hrupa ne boš več čula! Boj je prenehal — Lavdon je zmagovalec — Turki odhajajo iz Belgrada! — Toda, ti si ranjena, kdo te je ranil?

Selima se prime za čelo in tiho zašepne: „Emir.“

Vladimir razburjen poskoči in zakliče: „O, lopov, na žensko strelja! No, našel je pravično kazen, v boji sem ga ubil!“

„Emir — mrtev!“

„Potolaži se!“

„Naj bo! Spoštovala ga nisem nikdar!“ Nekoliko trenotkov obmolči razburjena vsled te novice, toda ta razburjenost je bilo le čustvo človeka, a ni ena črta na njenem obrazu se ni premaknila, ki bi kazala, da je ta novica ranila njeno dušo in srce. Tiho se nagne nazaj, a hitro se zopet dvigne, prime Vladimira za roko in ga hlastno vpraša: „Povej, govori, kje je moj oče!“

„Potolaži se, v boju je bil ranjen.“

Selima prestrašena zavpije: „Moj oče — ranjen. Ali še živi!

„No, rana ni bila tako huda — kmalu ozdravi! Skrbiš ga samo ti, misli, da si odpotovala z drugimi Turki!“

„Ali ni prost?“

„Tako, ko ozdravi bo smel oditi. — A sedaj moram tudi jaz poskrbeti zate, svojo rešiteljico. Nesem te v avstrijski tabor k tvojemu očetu. Tam boš ozdravela! V taboru je mnogo zdravnikov in več žensk, postrežnic. Kmalu boš zagledala svojega očeta. Tako ti morem povrniti le nekoliko tega, kar si storila zame. — Pa naj te zopet vprašam, zakaj si se zanimala toliko zame, svojega sovražnika.“

Selima ga še enkrat natanko pogleda in reče: „Pogosto si me že zato vprašal, a povedala ti še nisem. Sedaj vedi. Vzemi to svetinjo raz mojega vrata in jo poglej. Slika, katero boš zagledal je jako podobna tebi, in to je bilo vzrok mojega zanimanja.“

Vladimir radovedno odpre sliko in začudeno zakliče: „To je slika mojega izgubljenega strica Stanislava! Nosil jo je na vratu, ko so ga vjeli Turki. Tudi jaz imam tako sliko, na kateri je naslikan moj oče. — Selima, kje si dobila to svetinjo?“

Tudi Vladimir potegne izpod suknje svetinjo in jo pokaže ne manj začudeni Selimi.

„Povej, kje si dobila to svetinjo?“

Selima začudeno odgovori: „Dal mi jo je oče, ki jo je nosil od mladosti.“

Vladimir jame premišljevati, kako bi dobil stari Ibrahim to svetinjo. — Čudna misel se podi v Vladimirjevih možganih. — Kaj, ko bi bil Ibrahim ugrabljeni Stanislav. Babica mu je povedala, da je dala svojima sinovoma Stanislavu in Vladimirjevemu očetu napraviti sliki. — Da, in zopet ne —.

Ko Vladimir tako premišljuje, se Selima zopet onesvesti. —

Lahno jo prime vojak, jo položi v naročje in jo odnese v tabor.

Tam jo izroči stari služkinji v oskrbo; sam se pa napoti k ujetemu Ibrahimu. — Pove mu vso dogodbo o Selimi. Potem mu pokaže svojo in Selimino svetinjo in ga vpraša, kje jo je dobil.

Stari aga mu reče: „To svetinjo sem prinesel iz svoje domovine —.“

Vladimir ga prekine: „Torej niste Turek?“

Ne, ne, v mladosti so me pripeljali sem in me vzgojili kot Turka. Toliko mi je pravil moj stari strežaj, in toliko vem o svoji mladosti.“

Vladimir je bil skoro popolnoma prepričan, da je mož njegov stric. —

Naznanil je to takoj domov in zahteval brzega poročila če je imel Stanislav kako vidno znamenje.

Mej časom, ko so pričakovali odgovora, je izjavil star Turek, da je bil stari Ibrahim

res uropan na Slovenskem in da je bil on med tistimi Turki, katere je najel stari Rakitniški.

A prišlo je tudi še drugo odločilno pojasnilo.

Babica je od doma javila, da je imel njen Stanislav na ramenu rano, ki mu jo je zadal lovski pes. —

Vladimir hiti k Ibrahimu, da bi se prepričal. S tresočo roko mu odpne rokav. Rana se je še poznala. Vladimir objame Ibrahima in zakliče: „Moj stric, ljubi stric!“

Turek ostrmi —.

Vsi so bili ganjeni ob tako redkem prizoru in tako čudovitem snidenju.

Ibrahimu se je zdelo, kot da sanja.

Dolgo je pomišljal, dolgo ugibal, a dokazi so ga prepričali. Čudno je vrelo v njegovi duši.

— — — — —

Vojska s Turki je bila z osvojitvijo Belgrada končana. Nepopisna je bila ra-

dost kristjanov radi te zmage. Lavdon je Vladimiru dovolil, da se je z Ibrahimom — Stanislavom in Selimo vrnil domov.

Kdo naj popiše veselje in ganljivo snidenje?

Stara babica se je radosti jokala, ko je zopet objela svojega sina, o katerem je menila, da je mrtev.

Ibrahima in Selimo je ondotni župnik jel poučevati v resnicah katoliške vere.

Kmalu potem je prejela Selima zakrament svetega krsta. Dali so ji ime Marta.

— — — — —
Malo časa je preteklo v morje večnosti.

Vladimir je vzel za ženo svojo rešiteljico, sestrično Selimo — Marto.

Stanislav pa je preživel svoje ostale dneve na gradu na Skali.

Največja dragotinja cele srečne rodbine pa je bila Selmina svetinja.

V založbi

ANTONA TURK-A

knjigarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 5

se dobivajo sledeče knjige:

Marjetica. Idila. Spisal A. Koder. 246 str.	kron	1.—
Materina žrtev. Pripovedka iz Dalmacije	»	1.—
Gozdovnik. Spisal H. Majar. I. del	»	1.—
» » » II. del	»	—80
Princ Evgenij Savojski, slavni junak in vojskovodja avstrijski, 78 strani	»	—48
Andrej Hofer, junaški vodja Tirolcev l. 1809., III. pre-narejeni in pomnoženi natisek	»	—40
Fran baron Trenk, vodja hrvatskih pandurov. 80 strani	»	—40
Viljem baron Tegetthoff, zmagovalec na morju l. 1866. 103 strani	»	—60
Burska vojska, 92 strani. S podobami	»	—60
Beneška vedeževalka ali prokletstvo in blagoslov. 65 str.	»	—40
Skozi širno Indijo. Povest. 132 strani	»	—80
Na indijskih otokih. Povest. 110 strani	»	—70
Mrtvi gostač. Povest. 82 strani	»	—40
Ciganova osveta. 65 strani	»	—40
Ave Marija. S podobami	»	—20
Mala pesmarica. 100 strani	»	—70
Mali slovensko - nemški in nemško - slovenski slovar. Cena nevezan 1 K 20 vin., vezan	»	1.80
Rusko-Japonska vojska. Izhaja v zvezkih s podobami po 32 strani. Cena zvezka	»	—30
Nova velika sanjska knjiga. S podobami	»	—60
Sanje v podobah	»	—30
Spisovnik ljubavnih in ženitovanjskih pisem. 120 str.	»	—60
Voščilna knjižica za slovensko mladino ob priliki novega leta in imendana. 84 strani	»	—40
Spretna kuharica, Navodilo za gospodinje in dekleta, kako se hitro, dobro in okusno v kuhi izuri. 240 str.	»	1.60
Muzikalije: »Buri pridejo«. Za glasovir in citre	»	1.—
Nove krasne razglednice, kolorirane.		
»Narodna gorenjska noša«, kom. 10 vin.; razprodajalcem v večjih množinah znatno ceneje.		

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000509391

